

**RAPORTUL JURIDIC
DE DREPT CIVIL
ÎN MATERIA AFACERILOR**

Note de curs. Sinteze și aplicații

**SILVIA LUCIA CRISTEA
VIOREL BĂNULESCU**

**RAPORTUL JURIDIC
DE DREPT CIVIL
ÎN MATERIA AFACERILOR**

Note de curs. Sinteze și aplicații

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București**

Colecția ȘTIINȚE JURIDICE ȘI ADMINISTRATIVE

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CRISTEA, SILVIA LUCIA

Raportul juridic de drept civil în materia afacerilor : note de curs - sinteze și aplicații / Silvia Lucia Cristea, Viorel Bănulescu. - București : Editura Universitară, 2021

Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1332-1

I. Bănulescu, Viorel

34

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062813321

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2021
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUVÂNT ÎNAINTE

Prin acest manual ne gândim să venim în întâmpinarea masteranzilor ce urmează cursuri de drept, cu predilecție celor ce vor urma cursurile Masteratului de Drept antreprenorial al Facultății de Drept din ASE, București, fie că este vorba de absolvenții noștri sau de absolvenții altor universități.

Ne adresăm dvs. printr-o formă de redactare schematică, îmbunătățită cu întrebări și grile, astfel încât aveți atât notele de curs dar și pe cele de seminar, într-o fuziune optimă. Am alăturat și noțiuni de dicționar, pentru o mai bună înțelegere.

Informațiile, transpuse pe slide-uri, pot folosi și profesorilor de drept, sperăm noi, cu mult succes, mai ales pentru învățământul on-line.

Vom fi alături de dvs. cu bună-credință!

CUPRINS

Capitolul 1

NORMA JURIDICĂ	13
1.1. Norma juridică.....	13
1.2. Noțiune	13
1.3. Structura normei juridice	14
1.4. Clasificare.....	15
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	13
1.5. Aplicarea și interpretarea legii civile.....	24
1.5.1. Aplicarea legii civile.....	25
1.5.2. Interpretarea legii civile	28
1.5.3. Metode de interpretare	31
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	33

Capitolul 2

RAPORTUL JURIDIC DE DREPT CIVIL	37
2.1. Definiție	38
2.2. Caracterele	38
2.3. Subiectele raportului juridic	40
2.3.1. Determinarea	41
2.3.2. Pluralitate.....	41
2.3.3. Schimbarea subiectelor raportului juridic..	42
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	42
2.4. Conținutul raportului juridic civil: drepturi subiective și obligații corelative	45
2.4.1. Drepturi subiective civile.....	45
2.4.2. Clasificarea drepturilor subiective civile ..	46

2.4.2.1. Clasificarea drepturilor civile în absolute și relative	46
2.4.2.2. Clasificarea drepturilor patrimoniale în drepturi reale și drepturi de creanță.....	49
2.4.2.3. Alte clasificări ale drepturilor civile	52
2.5. Clasificarea obligațiilor civile corelative drepturilor subiective	53
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă	55
2.6. Obiectul raportului juridic	58
2.6.1. Definiție	60
2.6.2. Corelația bun-patrimoniu.....	60
2.6.3. Clasificarea bunurilor	61
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	69

Capitolul 3

COMERCIANTUL PERSOANĂ FIZICĂ - PROFESIONIST ÎN VIZIUNEA NOULUI COD CIVIL.....	73
3.1. Profesioniștii în viziunea Noului Cod civil	73
3.2. Definiție – Întreprinderea	73
3.3. Categoriile de profesioniști.....	74
3.4. Comerciantul Persoană Fizică	75
3.4.1. Condiții legate de persoană.....	76
3.4.2. Condiții legate de activitatea desfășurată ..	77
3.4.3. Asemănări între cele trei forme de desfășurare a activității de către persoanele fizice	78
3.5. Persoana fizică autorizată.....	80
3.5.1. Caracteristici ale regimului juridic al unei PFA.....	80

3.5.2. Statutul juridic al persoanei fizice autorizate.....	81
3.5.2.1. Înmatricularea și/sau înscrierea în Registrul Comerțului	82
3.5.2.2. Radierea înregistrărilor.....	83
3.5.2.3. Întocmirea registrelor comerciale	84
3.5.2.4. Avantajele PFA	85
3.6. Întreprinderea individuală.....	86
3.7. Întreprinderea familială	87
3.8. Întreprinderea individuală versus SRL – unipersonal	88
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	90

Capitolul 4

PRESCRIȚIA EXTINCTIVĂ.....	95
4.1. Noțiune	95
4.2. Importanța practică.....	97
4.3. Efectul prescripției extinctive.....	98
4.4. Termene speciale de prescripție prevăzute în legi speciale	102
4.5. Începutul termenului de prescripție	102
4.6. Suspendarea și întreruperea prescripției extinctive (modificarea prescripției)	103
4.6.1. Noțiunea de suspendare a cursului prescripției	103
4.6.2. Cauze de suspendare (art. 2532 Cod Civil)	103
4.6.3. Efectele suspendării (art. 2535 din Codul civil).....	105
4.7. Noțiunea de întrerupere a prescripției	105
4.7.1. Cauze de întrerupere (art. 2537 din Codul civil).....	105
4.7.2. Repunerea în termenul de prescripție (art. 2522 Cod civil)	106

4.7.3. Comparație între P.E. din civil și cea din dreptul fiscal	107
4.7.3.1. Asemănări.....	107
4.7.3.2. Deosebiri.....	108
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	109

Capitolul 5

FORME DE GARANȚII	114
5.1. Aspecte generale privind reglementarea garantării obligațiilor în Noul Cod Civil.....	114
5.2. Gajul	115
5.3. Ipoteca - o regândirea instituției.....	116
5.3.a. Argumente ce țin de reglementare actuală a ipotecii.....	117
5.3.b. Reglementări comune celor două forme de ipoteci	118
5.3.c. Argumente ce țin de comparația cu alte instituții juridice.....	120
5.3.c.1. Comparația cu gajul.....	120
5.3.c.2. Comparația cu patrimoniul de afectățune.....	121
5.3.c.3. Comparația cu fiducia.....	123
5.3.c.4. Comparație cu fideiusiunea	125
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	129

Capitolul 6

CONTRACTUL DE LEASING	134
6.1. Scurt istoric.....	134
6.2. Terminologie-cadru juridic internațional	135
6.3. Cadru juridic național	136
6.3.1. Definiție	136
6.3.2. Părți (subiectele contractului de leasing)...	136
6.3.3. Clasificare	137

6.3.4. Caracterile contractului	138
6.3.5. Obiectul contractului	140
6.3.6. Efectele contractului	141
6.3.6.1. Obligațiile finanțatorului/locator .	141
6.3.6.2. Obligațiile utilizatorului/locatar ..	143
6.3.7. Comparație cu alte contracte	145
6.3.7.1. Comparație cu împrumutul.....	145
6.3.7.2. Comparație cu vânzarea – cumpărarea.....	146
6.3.7.3. Comparație cu locația	147
6.3.7.4. Comparație cu mandatul.....	148
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	148

Capitolul 7

CONTRACTUL DE FRANCIZĂ	154
7.1. Istoric	154
7.2. Definiție franciză	154
7.3. Plata cuprinde	155
7.4. Părți contractante	155
7.5. Caracterile contractului.....	157
7.6. Efectele contractului.....	158
7.7. Comparație cu alte contracte	161
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	162

Capitolul 8

TITLURILE DE CREDIT: CAMBIA, BILETUL LA ORDIN ȘI CECUL.....	167
8.1. Cambia	167
8.1.1. Cambia – instrument de plată	167
8.1.2. Cambia – instrument de credit.....	169
8.1.3. Caracterile cambiei	170
8.1.4. Mențiuni obligatorii	172
8.1.5. Transmiterea cambiei prin gir.....	179

8.1.6. Avalul	180
8.2. Biletul la ordin	182
8.2.1. Mențiuni obligatorii	182
8.3. Cecul	183
8.3.1. Mențiuni obligatorii	183
8.4. Concluzii: Avantajele utilizării titlurilor de credit	185
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	185

Capitolul 9

REGIMUL JURIDIC AL DOBÂNZII LEGALE DIN PERSPECTIVA NOULUI COD CIVIL. COMPARAȚIE CU REGIMUL JURIDIC AL DOBÂNZII ÎN DREPTUL BANCAR ȘI FINANCIAR	190
9.1. Daunele moratorii	190
9.2. Punerea în întârziere a debitorului.....	192
9.3. Dobânda: definiție, forme, quantum. Anatocismul	194
9.3.1. Forme ale dobânzii	195
9.3.2. Quantumul dobânzii.....	197
9.3.3. Reduceri	197
9.3.4. Anatocismul.....	199
9.4. Dobândă remuneratorie versus dobânda penali- zatoare, conform O.G 13/2011	202
9.4.1. Asemănări	202
9.4.2. Deosebiri.....	203
Aplicații: Întrebări, afirmații, teste grilă.....	205
BIBLIOGRAFIE	210
SOLUȚII GRILE	215

CAPITOLUL 1

NORMA JURIDICĂ

1.1. Norma juridică:

- *noțiune,*
- *caractere,*
- *structură,*
- *clasificare*

1.2. Noțiune

Norma juridică este **regula de conduită** cu caracter **general, impersonal și obligatoriu** aplicabilă oamenilor în raporturile dintre ei sau în raport cu societatea. În caz de nerespectare a normei juridice se recurge, în ultimă instanță, la forța coercitivă a statului.

- a) Este **generală** pentru că impune o conduită *tipică*, adresându-se tuturor persoanelor, putând viza totuși și numai o anumită categorie sau grupă de persoane. Ex: Codul muncii, Legea salarizării etc.
- b) Este **impersonală** pentru că nu se adresează direct unei persoane, individualizate, concretizate, ci vizează un număr nedeterminat de persoane; oricine săvârșește o acțiune sau se face vinovat de o inacțiune ce cade sub incidența normei juridice suportă consecințele legale.

- c) Este **obligatorie**, deci dacă nu este îndeplinită de bună voie, se apelează la forța de constrângere a statului (spre deosebire de ex. de norma morală care poate fi adusă la îndeplinire din convingere sau ca urmare a oprobiului public).

1.3. Structura normei juridice:

1. ipoteză,
2. dispoziție,
3. sancțiune

Ipoteza este acea parte a normei de drept care arată condițiile sau împrejurările în care se aplică respectiva normă juridică. Ea poate fi:

A. **Determinată** când împrejurările sunt determinate de lege. Ex: art. 1376, „*Oricine este obligat să repara, independent de orice culpa, prejudiciul cauzat de lucrul aflat sub paza sa*” (caz în care se poate întoarce cu acțiunea în regres împotriva antreprenorului: constructor sau arhitect), sau b) ipoteză **nedeterminată**, când împrejurările sunt formulate de o manieră mai generală. Ex: art. 1357, alin.2, „*Autorul prejudiciului răspunde pentru cea mai ușoară culpă*”.

B. **Dispoziția** prescrie conduita pe care trebuie să o aibă persoanele în împrejurările prevăzute de ipoteza normei juridice. Ea poate impune săvârșirea unei acțiuni sau abținerea de la o acțiune ori poate îngădui săvârșirea unei acțiuni, fără însă să o impună.

Dispoziția poate fi **determinată**, când conduita este prevăzută categoric (ex: bunurile din timpul căsătoriei, în lipsa alegerii vreunui regim matrimonial, sunt prezumate a fi comune) sau, **mai puțin categoric** (de ex: soții se pot învoi asupra numelui ce-l vor purta în timpul căsătoriei).

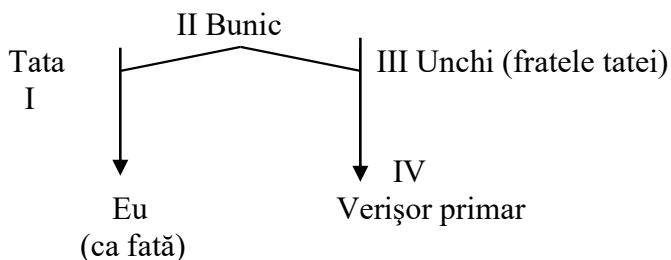
C. **Sancțiunea** cuprinde consecințele nerespectării dispoziției și măsurile ce se pot lua de organele specializate ale statului. Ea poate fi a) **absolut determinată**, când nu poate fi modificată de organul de aplicare (ex.: nulitatea absolută a unui contract ilicit), b) **relativ determinată** (când se stabilesc limitele de aplicare: un minim și un maxim), sau c) **alternativă** (când organul de aplicare poate alege între două sancțiuni. Ex: între amendă și închisoare).

1.4. Clasificare

A. După **caracterul conduitei** pe care o prescriu, normele juridice pot fi imperative și dispozitive.

Normele imperative pot fi: **onerative** (când prevăd expres obligația de a săvârși o acțiune). Ex: art. 280, alin 1 N.C. civ. – cei ce vor să se căsătorească *trebuie să facă personal declarația de căsătorie* la primăria la care urmează să se încheie căsătoria (în alte sisteme de drept este reglementată ca obligatorie căsătoria religioasă).

Normele imperative pot fi și **prohibitive** (când interzic o anumită acțiune). Ex: art.271, alin. 1 N.C.civ *interzice căsătoria între rudele în linie dreaptă* (ascendenți, descendenți), precum și între cele în linie colaterală până la gradul IV – inclusiv (se pornește de la persoana în cauză urcând pe trunchi către ascendentul comun și coborând atâtea spițe câte este necesar). Ex:

Normele **dispozitive** pot fi **permissive** (fără a impune, permit săvârșirea unei acțiuni). Ex: art. 272, alin.1 „*Vârsta minimă de căsătorie este de 18 ani*”; așadar tânărul/tânăra de la această vârstă se poate căsători, dar aceasta rămâne o opțiune personală. Ca excepție, pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de șaisprezece ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi ori, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei rază teritorială își are domiciliul. Tot dispozitive sunt și normele supletive.

Normele supletive (reglementează o anumită conduită în mod subsidiar, în măsura în care părțile nu au ales o anumită conduită). Ex: art. 1666 N. C. civ. precizează că în lipsa unei stipulații contrarii (clauză care să prevadă altfel), cheltuielile pentru încheierea contractului de vânzare sunt în sarcina cumpărătorului).

B. După gradul de determinare:

a) **determinate** (care cuprind în structura lor toate elementele);

b) **nedeterminate** (care nu au în cuprinsul lor întreaga structură clasică). În acest caz se face trimitere la alte norme aflate în acte normative (acte ce emană de la organele de stat competente și care conțin norme juridice) în vigoare și care se numesc **de trimitere**, sau se apreciază că norma în cauză se va completa prin acte normative ulterioare (caz în care se numesc **norme în alb**).

C. După **obiectul** lor pot fi norme de drept civil, comercial, penal etc.

D. După **ierarhia existentă** între diferitele izvoare de drept, ele sunt cuprinse în:

a) **legi** (care pot fi fundamentale. Ex: Constituția) organice. Ex: cele din domeniile stabilite prin Constituție care se adoptă prin votul majorității absolute din numărul membrilor Parlamentului; ordinare: care se adoptă în toate celelalte domenii, cu majoritatea voturilor parlamentarilor prezenți;

b) decrete – legi, utilizate în 1990, în situația specială existentă înainte de alegerea Parlamentului;

c) decrete – emise de președintele României;

d) Hotărâri de Guvern – adoptate în vederea organizării aplicării legii;

e) Ordonanțe de Guvern, adoptate de acesta în perioadele de vacanță parlamentară;

f) Ordine și instrucțiuni emise de miniștri sau de Guvernatorul BNR pentru executarea legilor și Hotărârilor de Guvern;

g) deciziile autorităților publice locale;

IZVOARE

I. Legea (Constituția) obiceiul (cutuma)

II. Cutuma

Uzuri profesionale

Uzanțele (în cazurile neprevăzute de lege); ele trebuie să fie conforme cu ordinea publică și bunele moravuri .

Principiile generale ale Dreptului (în lipsa uzanțelor se aplică dispozițiile legale privitoare **la situații asemănătoare**, și când nu există, se aplică principiile generale ale dreptului (art.1 Noul Cod civil).

În raport cu dispozițiile tratatelor internaționale:

- normele dreptului U.E. **au prioritate** în raport cu normele Noului Cod civil (art. 5) ;

- când există neconcordanța între dispozițiile Noului Cod civil și pactele sau tratatele privind drepturile fundamentale ale omului (la care România este parte) **au**

prioritate reglementările internaționale; cu excepția cazului în care Codul civil conține dispoziții mai favorabile (art. 4 alin. 2).

1. Conform art.11 «*nu se poate deroga prin convenție sau acte juridice unilaterale de la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri*»
2. Conform **art.14, alin.1 Cod civil:** orice persoană fizică sau juridică trebuie să-și exercite drepturile și să-și execute obligațiile civile cu bună credință, în acord cu **ordinea publică și bunele moravuri.**

Ordinea publică nu trebuie concepută doar ca ordine politică (norme juridice ce reglementează puterea politică și de stat, structura organismelor statale și nestatale, autoritățile și instituțiile publice, structura și regimul juridic al proprietății, structura economiei, statutul juridic al persoanei fizice și al persoanei juridice), ci și ordinea economică, socială și chiar profesională (de exemplu prin ordine publică de protecție înțelegem protejarea unor categorii de justițiabili: salariații față de angajatori, asigurații față de asiguratorii, consumatorii față de comercianți etc.)

Bunele moravuri = precepte (reguli) morale acceptate de către o colectivitate dată ca reguli de conviețuire și de comportament și a căror încălcare atrage **nulitatea absolută** a actelor/contractelor încheiate cu nesocotirea lor. (Poate azi ar putea fi înlocuite cu sintagma „*demnitate a ființei umane*” – D. Fenouillet „*Les bonnes moeurs sont mortes! Vive l'ordre public philanthropique*”, Ed. Litec, Paris, 2001, citat de Ph. Mallaurie, L. Aynes, Ph. Stoffel – Munck „Drept civil. Obligațiile”, Ed. Wolters Kluwer, București, 2009, p. 340)

Din interpretarea „*per a contrario*” (înseamnă prin acțiunea din partea potrivnică) a art. 14, alin. 1 Cod civil formulăm concluzia că din moment ce o faptă nu e interzisă,

deducem că este permisă; cu alte cuvinte activitatea este permisă atâta timp cât nu este împotriva legii.

Vinovăția

Gradele vinovăției:

- **simpla greșeală** nu poate fi sancționată decât dacă e prevăzută expres prin lege (conf. art. 16, alin. 1 „Dacă prin lege nu se prevede altfel, persoana răspunde numai pentru faptele sale săvârșite **cu intenție sau din culpă**”).

Excepție: eroarea comună și invincibilă poate produce efecte.

Ex: conform art. 17, alin. 2 „când cineva, împărtășind o credință comună și invincibilă, a considerat că o persoană are un anumit drept sau o anumită calitate juridică, instanța judecătorească ținând seama de împrejurări, va putea hotărî că actul încheiat în această stare va produce, față de cel aflat în eroare, aceleași efecte ca și când ar fi valabil, afară de cazul în care desființarea lui nu i-ar cauza niciun prejudiciu”.

Excepție: nu se aplică la materia cărții funciare sau a altui sistem de publicitate.

Pentru a înțelege gradele de vinovăție propunem analiza următoarelor articole:

1. Art. 16 alin. 2

„Fapta este săvârșită cu **intenție** când autorul prevede rezultatul faptei sale și:

- fie urmărește producerea lui prin intermediul faptei;
- fie, deși nu îl urmărește, acceptă posibilitatea procedurii acestui rezultat”.

2. Art. 16, alin. 3

„Fapta este săvârșită din **culpă** când autorul:

- fie prevede rezultatul faptei sale, dar nu îl acceptă, socotind fără temei că nu se va produce;
- fie nu prevede rezultatul faptei, deși trebuia să îl prevadă”.

Culpa este **gravă** atunci când autorul a activat cu o neglijență sau imprudență pe care nici persoana cea mai lipsită de diligență nu ar fi manifestat-o față de propriile interese.

DICȚIONAR JURIDIC

CUTUMĂ, *cutume*, substantiv feminin Normă de drept consfințită printr-o practică îndelungată: consuetudine, obicei. ♦ (În vechiul drept) Obiceiul pământului. – Din franceza *coutume*.

TUTÉLĂ *s. f.* 1. autoritate dată de lege unei persoane sau acceptată de bunăvoie de aceasta, de a avea grijă în mod gratuit de un minor și de averea sa sau de o persoană pusă sub interdicție. ♦ ~ internațională = sistem de administrare a unor teritorii dependente care înlocuiește sistemul teritoriilor sub mandat. 2. drept abuziv luat de cineva de a-i ține pe alții sub ascultare, sub dependență. 3. (fig.) ocrotire, sprijin, protecție. (< fr. *tutelle*, lat. *tutela*).

UZĂNȚĂ *s.f.* 1. Mod, fel de a proceda, de a lucra, propriu pentru un anumit lucru sau pentru o anumită activitate. 2. Obicei, datină, uz, cutumă. (Cf. fr. *usage*, it. *usanza*)

TEMPUS REGIT ACTUM (expr. lat. “*timpul guvernează actul*”) - expresie care definește principiul activității legii procesuale, în sensul că un act se încheie potrivit legii în vigoare în momentul întocmirii acestuia.